

POZNAŃ, 20-21 luty 2020

Najlepsze praktyki prowadzenia zrównoważonej gospodarki rybackiej na stawach oraz na jeziorach z uwzględnieniem obecności rybołowia

Opracował: prof. dr hab. inż. Roman Kujawa
Specjalista ds. akwakultury, ekspert ornitologii, przyrodnik
Autor dokumentacji fotograficznej

Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu LIFE, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i Komitetu Ochrony Ornitów

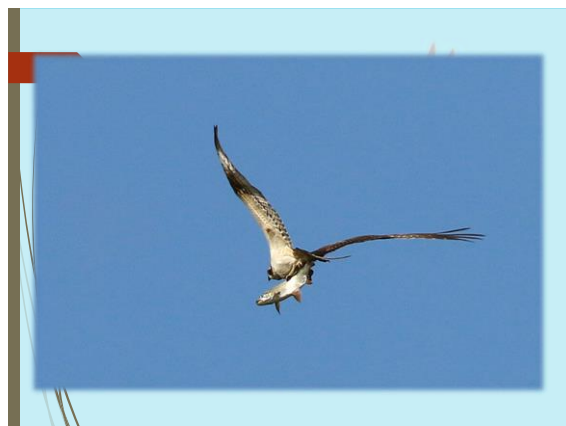
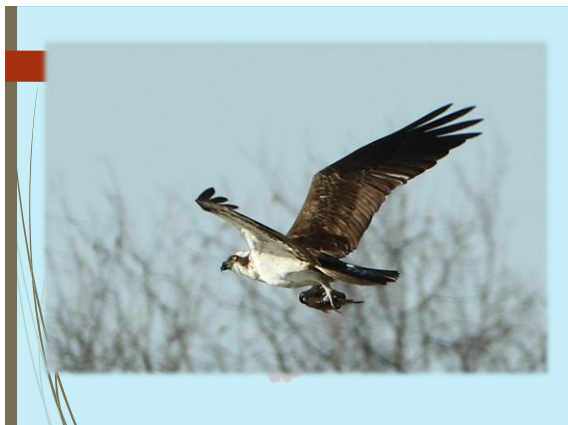
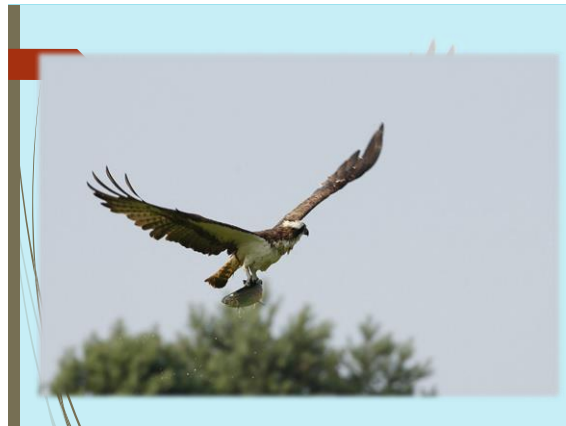
Potencjalne zagrożenia dla rybołowia jakie występują na akwenach użytkowanych gospodarczo

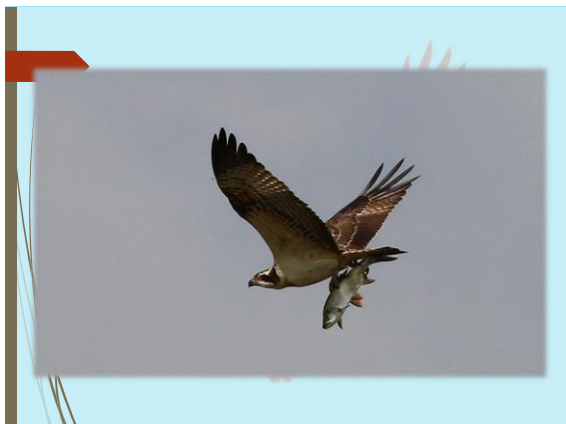
- ✓ Obsługa związana z utrzymaniem gospodarstwa (płoszenie),
- ✓ Połowcy wędkarskie (przełowienie ryb),
- ✓ Połowcy gospodarcze (przełowienie ryb),
- ✓ Turystyka i rekreacja (płoszenie)

OCHRONA STREFOWA

- ✓ Ochrona strefowa zapewnia zachowanie w niezmiennym stanie (**zwykle w promieniu około 200 m od gniazda**), fragmentu drzewostanu stanowiącego miejsce gniazdowania.
- ✓ Natomiast w okresie wysiadywania jaj i wychowu młodych obowiązuje zakaz prowadzenia prac leśnych oraz **penetracji lasu w promieniu około 500 m od gniazda**.
- ✓ Rybołów wymieniony jest w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt i Załączniku Dyrektywy Ptasiej.
- ✓ Mimo takich działań ochronnych populacja rybołowa w Polsce ciągle z roku na rok ulega zmniejszeniu.

Istnieją przypuszczenia, że może być zabijany podczas nielegalnych odstrzałów ptaków na stawach hodowlanych ????

lub zaplątać się w siatki ochronne nad stawami z rybami

Siatki ochronne nad stawami pstrągowymi

Sezon polowań -kaczki

- ✓ Od 15 sierpnia czyli w okresie żerowania rybołówów (dorosłych i tegorocznych młodych) rozpoczyna się sezon polowań na kaczki,
- ✓ Wielu myśliwych nie rozróżnia ptaków w locie (własne obserwacje poczynione w terenie).
- ✓ Mogąc strzelać do kaczek krzyżówek, czernic, głowiенок oraz cyraneczek strzelają do wszelkich ptaków przelatujących nad nimi,
- ✓ Traktują strzelanie do kaczek jak rodzaj sportu - strzelanie do rzutek.
- ✓ Nie interesuje ich zestrzelona kaczka (często nie mają psów, które mogłyby przynieść zestrzeloną kaczkę)

Presja jastrzębia oraz puchacza na podloty rybotowa

- Z danych literaturowych (Mrugasiewicz et al. 2006) wynika także lokalnie wysoka presja puchacza na podloty rybotowa.
- Szacunkowo na terenie Pojezierza Drawskiego ginie nawet 65 do 80% ptaków tego gatunku – tuż przed wylotem.
- Straty narastają lawinowo wśród podlotów w ciągu pierwszych kilku dni po wylocie z gniazda.
- Młode ptaki zachowują się wtedy dość głośno, są bardzo aktywne w pobliżu gniazda, siedząc w miejscach eksponowanych.

- Po kilku dniach już młodych nie widać, a stare ptaki z pokarmem bezskutecznie wabią szukając młodych.
- W takich przypadkach w promieniu kilkuset metrów od gniazda znajdują się szczątki młodych rozszarpanych przez skrzydlatego drapieżnika, później dojadane przez drapieżne ssaki.
- W ostatnim okresie zaobserwowano również silną presję jastrzębi gołębiarzy na podloty rybotowa

<https://www.youtube.com/watch?v=018C06JhB7A>

Presja myśliwych

- W latach 70 ubiegłego stulecia okazało się, że prawie 62% strzelanych „szkodników” to ptaki prawnie chronione, w tym sowy, rybotowy i sokół.
- W 1975 roku w sposób definitywny doprowadzono do zmian w prawie ochrony przyrody i objęto ochroną gatunkową wszystkie ptaki szponiaste bez wyjątku.

Zestrzelone rybotowy w latach 1995 - 2009

rok	mesiac	dzien	wiek	plec	stan	los	przynajmniej	imię	nazwisko	woj.	miejscowość	uwagi	
1995	6	29	ad		martwy	stan niezary	kollega	Krzysztof	Trzaskowski	warmiński	Bole		
1996	9	20	ad		martwy	stan niezary	kollega	Przemysław	Kurczak	mazowiecki	Radomsko		
1996	7				martwy	stan niezary		Krzysztof	Wojcieszak	warmiński	Łosicze		
1996	9	21	juv		martwy	stan niezary		Michał	Janicki	warmiński	Łosicze		
1997	7				martwy	stan niezary	opiekę z	Tadeusz	Mazur	wielkopolski	Łosicze		
1997	8	28	ad		martwy	stan niezary		Krzysztof	Wojcieszak	warmiński	Wielka Wieś		
1997	8	28	ad		martwy	stan niezary	opiekę z	Krzysztof	Wojcieszak	warmiński	Wielka Wieś		
2000	12	22	juv		martwy	stan niezary		Jerzy	Prusiewicz	pomorski	Wielka Wieś		
2001	4		ad		martwy	stan niezary	kollega	Dariusz	Anderski	pomorski	Zapole		
2001	7		juv		martwy	stan niezary	zostawiony	Tadeusz	Mazur	zachodniopomorski	Chodzież		
2001	6	24	ad		martwy	stan niezary	drapieżnik	Jerzy	Pawelec	warmiński	Chobienia		
2001	9	23	juv		martwy	stan niezary		Krzysztof	Antczak	mazowiecki	Mielesza		
2001	10	3	ad		martwy	stan niezary	zostawiony	G	Michał	zachodniopomorski	Libiszewo		
2001	4	29	ad		martwy	stan niezary	zostawiony	Tomaz	Makieła	lubuski	Kolonia Stara		
2002	4	5	ad		martwy	stan niezary	kollega	Piotr	Adamczak	zachodniopomorski	Koziarz		
2002	4	29	ad		martwy	stan niezary	drapieżnik	Jerzy	Pawelec	warmiński	Bole		
2003	6	29	ad		osobny	wpadł		zostawiony	G	Jadga	lubuski	Żelazny	
2003	6	29	ad		martwy	szczęśliwy	opiekę z	Michał	Janicki	zachodniopomorski	Bielantki		
2003	7	14	juv		osobny	wpadł	opiekę z	Tadeusz	Mazur	wielkopolski	Gostyń		
2003	7	20	juv		osobny	wpadł	kollega	Zbigniew	Kawczyński	lubuski	Gostyń		
2003	9	14	ad		martwy	szczęśliwy		zostawiony	P	Zuzanna	świętokrzyski	Cieplice	
2003	9	20	ad		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	Michał	Janicki	zachodniopomorski	Dobrzyca		
2003	10	15	ad		osobny	wpadł	opiekę z	Zbigniew	Kawczyński	lubuski	Trzcin		
2003	12	12	ad		martwy	stan niezary	zostawiony	Krzysztof	Antczak	mazowiecki	Radomsko		
2004	9		im		martwy	szczęśliwy		Krzysztof	Janicki	warmiński	Osztyn		
2004	11	1	ad		martwy	stan niezary	zostawiony	Tomaz	Makieła	zachodniopomorski	Dziadowo		
2004	10	7	ad		martwy	stan niezary	zostawiony	Tomaz	Makieła	warmiński	Poboczek		
2005	7	24	ad		martwy	stan niezary		Tadeusz	Mazur	lubuski	Dziadowo		
2005	9	28	ad		osobny	wpadł	kollega	Jerzy	Zawadzki	świętokrzyski	Palczyn		
2005	10	29	ad		martwy	osobny		Tadeusz	Mazur	wielkopolski	Lubadz		
2006	6		puł		martwy	stan niezary	opiekę z	(Sebastian	Jankowski	warmiński	Łódź		
2006	6		puł		osobny	wpadł		zostawiony	Michał	Chybiński	zachodniopomorski	Dziadowo	
2006	11	1	ad		martwy	stan niezary	zostawiony	Tomaz	Makieła	zachodniopomorski	Dziadowo		
2006	9	18	juv		osobny	wpadł	kollega	Bogusław	Kulczak	zachodniopomorski	Chobienia		
2007	9	21	ad		osobny	wpadł	inne	Zofia	Brzozowska	zachodniopomorski	Wielka Wieś		
2007	4	13	juv		osobny	wpadł	opiekę z	Zbigniew	Kawczyński	wielkopolski	Koźle		
2007	9	21	ad		osobny	wpadł	opiekę z	Zofia	Brzozowska	zachodniopomorski	Nowe Wąpno		
2009	5	6	ad		osobny	wpadł	niezary	Adam	Czubiak	opolski	Nowe Sól		

Zestrzelone rybotowy w latach 2009-2019

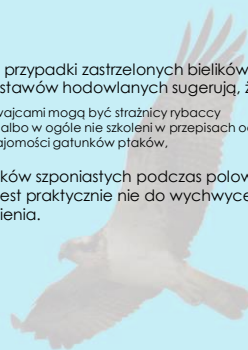
rok	mesiac	dzien	wiek	plec	stan	los	przynajmniej	imię	nazwisko	woj.	miejscowość	uwagi	
2009	9	4			martwy	osobny	wpadł	kollega	Piotr	Adamczak	zachodniopomorski	Bole	
2010	9	25	im		osobny	wpadł	zostawiony	Tomaz	Makieła	lubuski	Koziarz		
2010	10	12			martwy	szczęśliwy	kollega	Dariusz	Anderski	lubuski	Osztyn		
2011	9	15	ad		osobny	wpadł	zostawiony	Tomaz	Janicki	lubuski	Osztyn		
2011	9	17	ad		osobny	wpadł	zostawiony	Tomaz	Janicki	lubuski	Osztyn		
2011	1	30	im	m	martwy	stan niezary	kollega	Jerzy	Pawelec	pomorski	Phabudy		
2012	5	4			martwy	szczęśliwy	zostawiony	Tomaz	Mazur	zachodniopomorski	Człobice		
2013	6	28	puł		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	Tomaz	Makieła	lubuski	Chobienia		
2013	6	28	puł		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	Tomaz	Makieła	lubuski	Chobienia		
2013	9	15	ad		martwy	osobny	wpadł	inne	Włodzisław	Gogola	lubuski	Nagłowice	
2014	6	8	ad	m	osobny	wpadł	zostawiony	Tomaz	Mazur	lubuski	Trosz		
2014	9	14			osobny	wpadł	inne	Jakub	Sekutowski	opolski	Domonice		
2014	10	8			martwy	szczęśliwy	puł	kollega	Sławomir	Kowalski	lubuski	Pogorzela	
2017	9	3			osobny	wpadł	zostawiony	kollega	Michał	Adamczak	wielkopolski	Pieńsk	
2016	5				martwy	szczęśliwy	zostawiony	Tomaz	Mazur	wielkopolski	Nadbrzeże		
2016	8	15	juv		martwy	szczęśliwy	kollega	Grzegorz	Kuczyński	zachodniopomorski	Chobienia		
2016	8	13	juv		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Grzegorz	Kuczyński	zachodniopomorski	Chobienia	
2016	8	20			martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Grzegorz	Kuczyński	zachodniopomorski	Chobienia	
2016	8	20			martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Grzegorz	Kuczyński	zachodniopomorski	Chobienia	
2016	7	27	ad	m	martwy	szczęśliwy	kollega	Lukasz	Cośka	lubuski	Chobienia		
2016	7	5	puł		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Zygmunt	wielkopolski	Łęka		
2016	7	6	puł		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Zygmunt	wielkopolski	Łęka		
2016	7	12	puł		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Zygmunt	wielkopolski	Łęka		
2016	7	20	puł		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Zygmunt	wielkopolski	Łęka		
2016	7	20	puł		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Zygmunt	wielkopolski	Łęka		
2016	7	15	puł		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Zygmunt	wielkopolski	Łęka		
2016	7	15	puł		martwy	szczęśliwy	drapieżnik	kollega	Zygmunt	wielkopolski	Łęka		

Zmiana prawa

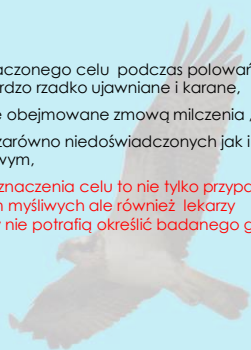
- Formalnie przestało funkcjonować **pojęcie ptaka drapieżnego pojmowanego jako szkodnika łowieckiego**.
- Niestety, w świadomości niektórych myśliwych funkcjonuje ono do dzisiaj, mimo że od czasu pamiętnego rozporządzenia minęło już prawie 35 lat!
- Przestarzałe niczym nie poparte poglądy, powracając w postaci artykułów na łamach prasy łowieckiej, co w środowisku pozostałych myśliwych utrwala nieprawdliwe przekonanie o szkodliwości ptaków szponiastych, zwłaszcza w kontekście gęsi i zwierzyzny drobnej.

- ▶ Dawne i ostatnie przypadki zastrzelonych bielłków i rybołówów koto stawów hodowlanych sugerują, że:
  - głównymi winowajcami mogą być strażnicy rybaccy nieodpowiednio albo w ogóle nie szkoleni w przepisach ochrony przyrody oraz znajomości gatunków ptaków,
- ▶ Strzelanie do ptaków szponiastych podczas polowań indywidualnych jest praktycznie nie do wychwycenia i nie do udowodnienia.

- Strzały do nieoznaczonego celu podczas polowań zbiorowych są bardzo rzadko ujawniane i karane,
- Są one umiejętnie obejmowane zmwą milczenia ,
- Wpadki dotyczą zarówno niedoświadczonych jak i wytrawnym myśliwym,
- Nieumiejętność oznaczenia celu to nie tylko przypadłość wielu niedzielnych myśliwych ale również lekarzy weterynarii, którzy nie potrafią określić badanego gatunku ptaka.

- Ptaki szponiaste i sowy są niestety w dalszym ciągu zabijane (z uprzedzenia, dla sportu i jako trofeum).
- Jak wynika z danych zgromadzonych w Kartotece KOO dzisiaj wciąż strzela się do sów, rybołówów, sokołów, a nawet bielłków, jak w minionym XX wieku,
- Takie postępowanie jest wielce naganne i bulwersujące w świetle obecnej wiedzy o pozytywnej roli drapieżców jako naturalnych selekcjonerów i regulatorów populacji ofiar.

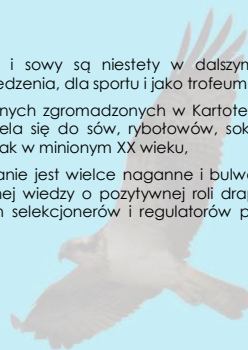
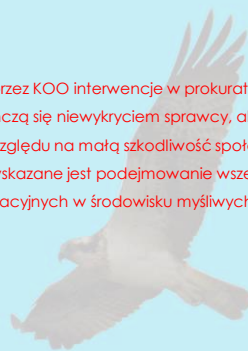

Tabela: Wyniki zgromadzone w Kartotece Martwych Ptaków - stan aktualności 30 czerwca 2014r

Gatunek	1993-2011	2012	2013	2014	Razem
Suma	302	32	12	5	411
Wielkie siewny	18	1			19
Wielki szponiasty	30	2	2		34
Wielki kłoboczny	6				6
Wielki	0				0
głęboki	1		1		2
białogłowy	125	7	1		133
czarna	9				9
biała ruda	18	4			22
biały	14				14
białogłowy	205	11	8	2	226
białogłowy	728	32	15	11	790
białogłowy szponiasty	7		1		8
biała grusznikowa	1				1
biała krzyżowa	54	2			56
biała cesarska	1				1
biała szponiasta	26	2		2	30
biała białka	66	1	4		71
biała	14				14
biała	19			1	20
biała	303	1	2		306
biała	205	12	8	2	227
biała szponiasta					0
biała	1				1
biała	25	1	1	1	28
biała	4				4
biała szponiasta	5				5
biała szponiasta	1				1
biała szponiasta	241	7	19	4	271
biała szponiasta	30			1	31
biała szponiasta	20				20
biała	3				3
RAZEM	2768	120	67	31	3015

Podejmowane przez KOO interwencje w prokuraturze, najczęściej kończą się niewykryciem sprawcy, albo umorzeniami ze względu na małą szkodliwość społeczną czynu, dlatego wskazane jest podejmowanie wszelkich działań edukacyjnych w środowisku myśliwych.

Potencjalne zagrożenia na innych akwenach

Wzmógł się ruch turystyczny na jeziorach w okresie wychowu piskląt płośzy ptaki i potencjalne ich ofiary.

Zabudowa brzegów

- ❖ Zabudowa brzegów jezior przyczynia się pośrednio do eutrofizacji wód objawiającej się spadkiem przejrzystości wody.
- ❖ W zeutrofizowanych zbiornikach z powodu zakwitów glonów, szanse na wypatrzenie ofiary są znacznie utrudnione.

Na terenie pojezierzy, gdzie brzegi wielu akwenów są penetrowane przez rosnącą liczbę turystów i wędkarzy, a na wodzie intensywnie uprawiane są sporty wodne rybołowy mają utrudnione zdobywanie pokarmu.

Turystyka wodna

Sporty motorowodne

Motolotnie

Kitesurfing

Farmy wiatrowe linie energetyczne stacje nadawczo odbiorcze 5G

W okresie wiosennych i jesiennych migracji może dochodzić do kolizji z liniami energetycznymi oraz wiatrakami.

Odstrzał w czasie wędrówek na zimowiska

- ✓ Na Półwyspie Apenińskim, na Malcie i na Sycylii (w basenie Morza Śródziemnego) nadal obowiązuje powszechny obyczaj strzelania do wszystkich przelatujących ptaków szponiastych,
- ✓ W związku z powyższym przypuszcza się, że część ptaków odlatujących z naszego terytorium może ginąć podczas wędrówek oraz na zimowiskach.
- ✓ Kraje południowej Europy
- ✓ Kraje afrykańskie

Miejsca odpoczynku

- ✓ Prowadzone są badania aby zidentyfikować miejsca postojowe ptaków migrujących na zimowiska,
- ✓ Uzyskane dane powinny być wykorzystane do objęcia tych miejsc ochroną, aby ptaki mogły tam zregenerować siły, zdobyć pożywienie i podjąć dalszą wędrówkę.

Miejsca zimowania

- ✓ Od wielu stuleci większość europejskich rybotówów zimuje zaledwie w kilku krajach Afryki Zachodniej, borykającymi się z wieloma problemami gospodarczymi, społecznymi i zdrowotnymi,
- ✓ Najważniejsze z nich to: Gambia, pn.-zach. Senegal i Gwinea Bissau,
- ✓ Rybotowy polują tam na płytkich i przejrzystych wodach przybrzeżnych okalających Archipelag Bijagos (rezerwat biosfery).

Dziękuję za uwagę

Ochrona rybotowa *Pandion haliaetus* na wybranych obszarach SPA Natura 2000 w Polsce

№ LIFE15 NAT PL/00019 LIFEPandionPL

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu LIFE Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe/ Komitetu Ochrony Okółu